

Monografies Vallenques, 2

per Antoni Gavalrà i Torrents

L'Institut d'Estudis Vallencs publica l'any passat, el 1984, el llibre «Monografies Vallenques 2», volum XVè. pel que fa a l'ordre de la Col·lecció Biblioteca d'Estudis Vallencs. La confecció del llibre i el sentit del perquè, en aquell moment, es presentaren a la llum pública els treballs, queda del tot clara a les pàgs. 7 i 8.

El llibre és un arreplec, doncs, de sis treballs històrico-geogràfico-costumistes guanyadors tots, d'algun premi extraordinari als Jocs Florals de les Festes de la Mare de Déu de la Candela dels anys 1951, 61 y 71. Els treballs, entre ells, no tenen cap lligam estructural, d'aquí que es presentin clarament diferenciats l'un dels altres. El conjunt del llibre es presenta força atractiu, tot i que hi ha uns treballs que tenen una altura històrico-gràfica superior a uns altres.

El treball que duu per títol «Les campanes del temple Arxiprestal» de Baltasar Segú (†) queda curt quant al títol, ja que, a la part final (p. 30-31), parla d'altres campanars de la ciutat. Val a dir que és un treball que calia publicar, pel fet que els tocs de campana a l'Arxiprestal, temps enrera tan regulars, avui pràcticament han desaparegut per mor, bàsicament, del trànsit d'una societat pagesívola a una societat industrial-comercial, en què els tocs d'avís han evolucionat cap a uns tocs de sirena de les fàbriques o al mateix rellotge. Cal dir que és un treball bàsic i del tot necessari,

en què, a part de definir tots els tocs, segons cada cas i circumstància explicats d'una forma magistral, ens apropa a la corrua de festes religioses en forma de «tridiums, diades, novenaris, dominiques, lletanies, etc.». D'aquesta manera, el lector dels anys vuitanta i subsegüents captarà, per simple analogia, l'evolució de l'església. Una església adaptada i circumscrita a les necessitats d'un poble, poble que, als anys trenta, ja maldava per treure's aquell esperit místic i absolut, i que veia ja, almenys una part significativa, que l'església necessitava d'una adequació i adaptació. Aquest treball fet coetàniament en vida de l'autor és una aportació històrica sumament positiva per al Valls d'avui i de sempre.

El següent treball, «L'agricultura vallenga» de Josep Casañas (†), queda subdividit a criteri de l'autor, en tres apartats, a saber, hortes i conreus clàssics i tradicionals, conreus propis de secà, i vocabulari de locucions usuals de la pagesia vallenga. El treball, simple d'esquema, és ric en apreciació històrica i contingut. L'anàlisi que fa de l'agricultura vallenga és propi d'una persona que sentia una vertadera estimació pel camp, cosa que demostra en l'explicació detallada dels conreus, regatge o no, adobs, varietats de cada arbre, etc. Tot amb tot, deixa dos punts en l'aire, que probablement en un esquema més treballat no li haurien quedat. Em refereixo a la producció de cada producte i al moment

cronològic en què fou escrit el treball. Malgrat que el premi fou concedit l'any 1951, segurament ell es refereix a les dècades del trenta i sobretot del quaranta. Pel que fa al vocabulari, cal considerarlo com a sumament interessant. La recollida de vocabulari tècnic vista des de l'òptica actual, és prou allisonadora, i del tot necessària en una societat que perd, per simple ús o bé per treballar-hi poc jovent, un vocabulari del tot nostre.

El tercer títol, també de Baltasar Segú (†), és «Relacions dels actes de culte, anteriors a 1936». Realment, la relació de tots i cada un dels actes que se celebraven a l'Arxiprestal és un autèntic treball de camp. Com molt bé diu a la introducció de la pàg. 83, avui dia és del tot justificat aquest treball de síntesi dels actes litúrgics d'una església i d'una època. Constatem, igual com en el treball dels tocs de campana, un aprofundiment i alhora un exponent magnífic de la vida religiosa val·lenca del moment. Realment, avui dia, la reconstrucció d'aquest cúmul d'actes gairebé seria impossible, per tal com s'hauria de buscar i resusitar la ment d'antics rectors i fidels que freqüentessin l'església, cosa que per la pròpia circumstància del temps i la mateixa edat dels protagonistes faria que cada cop resultés més difícil. La freqüència de les solemnitats litúrgiques i les dades precises que aporta són rellevants en aquest excel·lent treball.

El quart treball, obra de Josep Casañas (†) intitulat «Tipismes val·lencs» tracta de les fonts, els camins, les rases, els torrents, les partides i les tradicions de la vila. El treball representa un repàs breu, però clar i entenedor, de la geografia física val·lenca. Potser s'hi troba a faltar un mapa/plànol, en què es pogués localitzar la prolífica quantitat de noms, bàsics d'altra banda, per a situar-nos clarament immersos en el terme municipal.

El treball de Joan Ventura «Quatre fills de Valls, ciutadans d'Europa» és el següent quant a l'ordre. Convé dir que la

biografia de Robert Gerhard no hi és inclosa, segons consta clarament al proemi (pàg. 139), per la qual cosa les tres biografies restants configuren el treball publicat. La primera de les biografies és dedicada a l'abat Arnau d'Eixamús, la segona al ministre Albert-Felip de Baldrich, i la tercera al general d'enginyers de l'armada Andreu-Avel·lí Comerma. Les biografies curtes, però ben presentades, delimiten trets personals i professionals d'aquests tres val·lencs. Llàstima que l'aportació no vagi acompanyada de les notes documentals, eina bàsica que ajudaria a avançar, de bon segur, en la biografia de qualsevol dels tres al·ludits.

L'última aportació que es presenta en aquest llibre correspon a Pere Altès i du per títol «Les imatges de la Mare de Déu a Valls». La investigació consta d'una breu introducció on fa un repàs generalitzat de la iconografia val·lenca i catalana en general, per entrar després en la successió d'apartats referents a les imatges que es troben o bé es trobaven a l'Arxiprestal de Sant Joan, a l'església del Carme, a les esglésies de Sant Antoni i Sant Francesc, així com a les institucions religioses —entengui's Mare de Déu del Lledó, Convent de les Monges Carmelites del Portal Nou, de les monges del Pati, de les del Sagrat Cor de Maria, de les de la Vetlla, de la casa de les Germanetes dels Pobres—, i d'altres qualificades en un apartat de diverses —església del Roser, el col·legi de Sant Gabriel, l'escola de Ntra. Sra. de la Candela per uns i de Rafel Campalans per altres, la verge de la Llitera i altres imatges. El treball, suggerent, porta el segell d'una obra meditada, documentada —molta oralment— i excel·lentment escrita, cosa que li dona, per tant, un caràcter de document valuossíssim.

El llibre, en resum, és un interessant aportació a la cultura val·lenca i del país, la qual cosa fa que sigui una bona eina per als investigadors de la comarca.